

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ลักษณะงาน และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
กับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าผู้ป่วย
โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร

เรือเอกหญิง วรดา ชำยแก้ว

สถาบันวิทยาลัยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

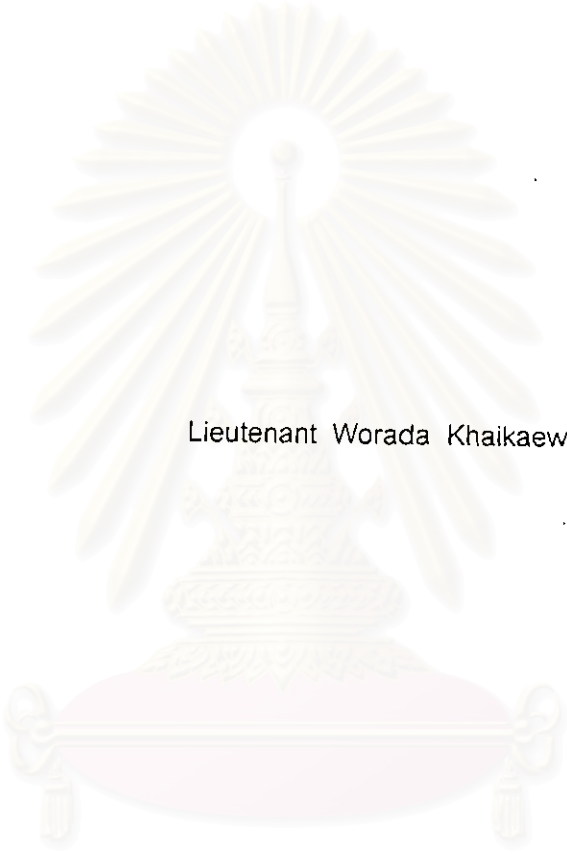
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-362-8

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, PERCEPTION OF JOB
CHARACTERISTICS AND CRITICAL THINKING WITH ADMINISTRATIVE
ROLES PERFORMANCE COMPETENCIES OF HEAD NURSES,
GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS

Lieutenant Worada Khaikaew

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration
Program in Nursing Administration

Faculty of Nursing
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-362-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ลักษณะงาน และการ
คิดอย่างมีวิจารณญาณกับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้าน
บริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร

โดย

เรือเอกหญิง วรดา ช่ายแก้ว

สาขาวิชา

การบริหารการพยาบาล

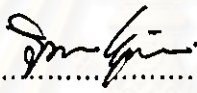
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลีอนุญธวัชชัย

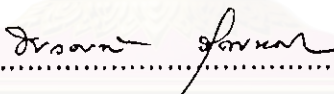
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

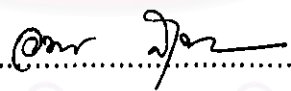
อาจารย์ ดร. สุกัญญา แสงมุกข์

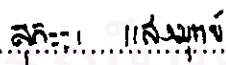
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

..... คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต.หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุณหปราณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลีอนุญธวัชชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. สุกัญญา แสงมุกข์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ)

บรรดา ช่างแก้ว, เรือเอกหญิง: ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ลักษณะงาน และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
กับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร.

(RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, PERCEPTION OF JOB CHARACTERISTICS AND CRITICAL
THINKING WITH ADMINISTRATIVE ROLES PERFORMANCE COMPETENCIES OF HEAD NURSES,

GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. อรพรรณ

ลิขิตบุญทรัพย์, อ. ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ดร. สุกัญญา แสงมุกข์ 128 หน้า. ISBN 974-334-362-8.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้าน
บริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ลักษณะงาน และการคิดอย่างมีวิจารณ
ญาณกับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย และศึกษาตัวแปรพยากรณ์ที่ร่วมทำนาย
ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ
พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร จำนวน 255 คน เครื่องมือที่ใช้
คือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลและลักษณะงาน ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหาร และแบบวัดการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ เครื่องมือทั้ง 3 ชุดได้ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาค่าความเที่ยง
ของเครื่องมือได้ค่าความเที่ยงเป็น .86, .94 และ .62ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้

1. ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร โดย
รวมอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร
และบทบาทด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสามารถ
ในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การรับรู้ลักษณะงานมีความ
สัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย ($r = .481$) ส่วน
อายุ การได้รับการอบรมด้านการบริหาร ประเภทหอผู้ป่วย และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย

3. การรับรู้ลักษณะงาน และอายุ ช่วง 25-34 ปี เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติ
บทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ร้อยละ
46.8 ($R^2 = .468$) สมการพยากรณ์มีดังนี้

$$Z' = .677 * Z_{\text{การรับรู้ลักษณะงาน}} - .096 * Z_{\text{อายุช่วง 25 - 34 ปี}}$$

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา ภาควิชาการพยาบาล
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิตร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

#4177582936 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD : JOB CHARACTERISTIC/ CRITICAL THINKING/ ADMINISTRATIVE/ COMPETENCIES

WORADA KHAIKAEW : RELATIONSHIP BETWEEN PERSONAL FACTORS, PERCEPTION OF JOB CHARACTERISTICS AND CRITICAL THINKING WITH ADMINISTRATIVE ROLES PERFORMANCE COMPETENCIES OF HEAD NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. ORAPHUN LUEBOONTHAVATCHAI, Ph.D. CO-ADVISOR : SUKUNYA SAENGMOOK, DNSc. 128 pp. ISBN 974-334-362-8

The purposes of this descriptive research were to study the level of administrative roles performance competencies of head nurses, relationships between personal factors, perception of job characteristics, critical thinking and administrative roles performance competencies, and to determine variables which could be predict the administrative roles performance competencies of head nurses in governmental hospitals, Bangkok Metropolis. Sample consisted of 255 head nurses who were working in governmental hospitals, Bangkok Metropolis. Data collected by using personal factors and perception of job characteristics, administrative roles performance competencies questionnaires and critical thinking test. The reliability of questionnaires and test were .86, .94 and .62, respectively.

Major findings of this study were as follows :

1. The overall administrative roles performance competencies of head nurses in governmental hospitals Bangkok Metropolis were at high level. When classified by the aspect of interpersonal roles, informational roles and decisional roles, There were at high level.

2. There were significantly relationship between head nurse experience, education level and administrative roles performance competencies. There was positively and significantly relationship at the moderate level between perception of job characteristics and administrative roles performance competencies ($r = .481$). Nevertheless, there were no significantly relationship between age, administrative training , patient unit, critical thinking with administrative roles performance competencies of head nurses.

3. Perception of job characteristics and age between 25-34 years were the variables that could predict administrative roles performance competencies of head nurses. The predictative ability are accounted for 46.8 ($R^2 = .468$) of the variance. The equation derived from the analysis was:

$$Z' = .677 * Z_{\text{perception of job characteristics}} - .096 * Z_{\text{age between 25 - 34 yrs}}$$

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติ..... รศ. ทัดแก้ว.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... @.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... อ.ดร. / พงษ์เทพ.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ โดยได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุกัญญา แสงมุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจด้วยความสม่ำเสมอเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต.หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุณหปราณ ประธานกรรมการที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขความบกพร่องวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงพยาบาลทั้ง 13 แห่งที่กรุณาให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบคุณหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและแบบวัด ขอขอบคุณกรมแพทย์ทหารเรือ ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้มาศึกษาต่อ และบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยเป็นบางส่วน

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จะสำเร็จลงมิได้ถ้าขาดซึ่ง คุณพ่อ คุณแม่ที่คอยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นาวาโทนายแพทย์ วสุธา ช่ายแก้ว ที่ได้เสียสละเวลาส่วนตัวให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจอย่างยิ่ง และท้ายที่สุดขอขอบคุณเพื่อนๆทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวถึงได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจมาโดยตลอด การทำวิจัยครั้งนี้จะเป็นความทรงจำที่ดีตลอดไป

เรือเอกหญิง วรดา ช่ายแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ท
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	13
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
5. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย.....	89
สรุปผลการวิจัย.....	89
การอภิปรายผลการวิจัย.....	91
ข้อเสนอแนะ.....	97
รายการอ้างอิง.....	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	109
ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	115
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	116
ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	121
ประวัติผู้วิจัย.....	128

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร.....	19
2	การเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการพยาบาล การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ และการตัดสินใจ.....	45
3	กลุ่มตัวอย่างของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร	55
4	จำนวนและร้อยละของหัวหน้าหอผู้ป่วยจำแนกตามอายุ ระดับการ ศึกษา การได้รับการอบรมด้านการบริหาร ประสบการณ์และประเภท หอผู้ป่วย (N = 255).....	65
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรับรู้ลักษณะงานของ หัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามรายด้านและโดยรวม.....	67
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรับรู้ลักษณะงานของ หัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความมีอิสระในการทำงาน จำแนกเป็นรายข้อ...	68
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรับรู้ลักษณะงานของ หัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความหลากหลายของงาน จำแนกเป็นรายข้อ...	69
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรับรู้ลักษณะงานของ หัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความมีเอกลักษณะของงาน จำแนกเป็นรายข้อ...	70
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรับรู้ลักษณะงานของ หัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความสำคัญของงาน.....	71
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการรับรู้ลักษณะงานของ หัวหน้าหอผู้ป่วย ด้านผลป้อนกลับของงาน จำแนกเป็นรายข้อ.....	72
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม.....	73
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถในการ ปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามรายด้าน และโดยรวม (N = 255).....	74

สารบัญ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถในการปฏิบัติ บทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย ด้านบทบาทในการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล จำแนกเป็นรายข้อ.....	75
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถในการปฏิบัติ บทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในบทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร จำแนกตามรายข้อ.....	77
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถในการปฏิบัติ บทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย ในบทบาทด้านการตัดสินใจ จำแนกเป็นรายข้อ.....	79
16	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติบท บาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน โดยการ วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One- way ANOVA).....	81
17	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติบท บาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดย การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA).....	82
18	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติบท บาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีประสบการณ์ในการดำรง ตำแหน่งแตกต่างกันโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One- way ANOVA).....	83
19	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติบท บาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีการได้รับการอบรมด้านบริหาร แตกต่างกันโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA).....	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยแตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA).....	85
21	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย.....	86
22	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวพยากรณ์ที่ได้รับเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหาร เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution.....	87
23	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทด้านบริหาร.....	88

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ระบบการบริหารการพยาบาล.....	24
2	ขั้นตอนของกระบวนการพยาบาลและกระบวนการบริหาร.....	25
3	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงาน สถานภาพทางจิตวิทยาและ ผลลัพธ์ของงาน.....	38
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	53

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย